

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ:

Օտարադաշտային գիտում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Мусака“

ՄԱՍԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և առն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ա մին լ և զ օ ւ ւ փ

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

„ՄԱՍԿ“

ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

1879 թ.ին

ԿՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ ԼՄԵՆ ՕՐ, բացի տօն և տօներին հետեւեալ օրերէն:
Լրագրի գիրքը և պրօգրամման նոյն են մնում: Մենք ստանում ենք ՍԵՓԵՆԿԱՆ ՀԵՌԵՐԻՆԵՐ: ՄՇԱԿԻ տարեկան գինը 10 ռուբլ է, կէս տարվանը 6 ռուբլ: Գրվել կարելի է ՄԻԱՅՆ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆ մէջ:
ԼՄԵՆՁԻՆ ՀԵՄԵՐԵՆԵՐԸ ծախվում են 5 կօպէկով հատր: Օտար քաղաքներից պէտք է զիմեկ հետևեալ հասցեով՝ ТИФ-ЛИСЪ Редакция „Мусака“.

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ծառաների նախանձը— Ն ե ր ք ի ն տ ե ու թ ի լ ը ն: Ներսէ Անդրեւիկով սպանման գործը: Նամակ Բազուկից: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսակետ: Թիֆլիսի—Մշակի հեռագիրներ: Յայտարարութիւններ: Բանասիրական: Քաղաքային պարտէզ:

ԾԱՌԱՆԵՐԻ ՆԱԽԱՆՁԸ

Լմենք Նկատած կը լինեն որ հասարակական ոչ մի պարապմունքի մէջ այնքան տարածված չէ միմեանց մէջ սև նախանձ, որքան ծառան երի շրջանում: Մի ծա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՊԱՐՏԵԶ

Հասարակաց պարտէզի շինումը Նախիջևանի մէջ, այս օրվայ օրս, եղել է մեր քաղաքի համար կեանքի և մահու ինդիկ: Հեռուէն այդ բանը կարող է երևել մի փոքր երկբային և մի փոքր էլ ծիծաղելի: Բայց բաւական է մի օտարականի Նախիջևան մտնել, որ երեք օրէն նա նկատէ և համոզվի, որ ի զուր չէ ժողովրդի այս բան ժամանակվայ (չափալ չափալ գալը) մի քաղաքային պարտէզ ունենալու համար:

Նոր-Նախիջևանը հիմնած է Նոր-Ռուսիոյ դաշտավայրի (степи) ամենահարաւային տեղերէն մինի վրայ: Դաշտավայր ասելով պիտի հասկնալ այնպիսի տեղ, որ զօրիկ է և լեռներէ, և անտառներէ, և ջրերէ: Դաշտավայրի երեսը տարին երեք անգամ կը կերպարանափոխվի. մերթնա ձիւնապատ է, մերթնա ձախճախուտ և մերթնա անլրդի անապատ: Նոյեմբերի վերջերուն կամ դեկտեմբերի սկզբանը ետև ետևէ կը յաճախէ բուրբ (պոռան), որոյ մասին անհնար է երևակայել, եթէ մարդ իրա աչքով տեսած չը լինի: արահետ ճանապարհները քառորդ ժամի մէջ փակեցը, լծած սայլերը և սահանակները իր տակ թաղելը և ամբողջ գեղեր և քաղաքի խրճիթներ վեց—եօթը կանգնաչափ ձիւնով ծածկելը մի

ուսյին իր աղայից տուած որ և է շնորհ միշտ փնասում է միւս ծառաներին, մի ծառայի բարձրանալը վայր է գցում միւս ծառաների յարգը: Ծառաների պարապմունքը իր բնաւորութեամբ այնպիսի մի մեքենայական պարապմունք է, որտեղ ոչինչ առաջադիմութիւն, ոչինչ կատարելագործութիւն հնարաւոր չէ: Ծառան չունի մի արվեստ, մի արհեստ, մի մասնագիտութիւն, որի մէջ կատարելագործվելով, իր պարապմունքին գիտութեան նոր

չափ հասարակ երևոյթ է, այդ միջոցին քաղաքի փողոցներէ, հրապարակներէ և շուկաների մէջ անցողաբար շատ ժամերով և շատ անգամ օրերով կը նկատուի: Բնակիչների այս ձև տանջանքը և բնութեան այս ձև կերպարանափոխութիւնը կը տեղի երկու ամիս: Յետոյ կուգայ ձախճախուտը (պաթախ), բայց արպիսի ձախճախուտ, երբ անհնար է ոտքը տան չէլքէն դուրս դնել, և բակը, և փողոցը, և շուկան կանգնաչափ խորունկ մօրառ (топь) կը դառնան. և եթէ սրա վրայ աւելացնեն և այն հանդամանքը, որ մեր տեղի հողը կաւախառն (глинистый) է, որ մարդու և անասնոց ոտքին ստնծի նման կը կպչի և կը դժուարացնէ չըլքելը, այն ժամանակ կը հասկնանք ինչո՞ւ Նախիջևանցու (քէֆը) բնակիչները այս ձև տանջանքը և բնութեան այս ձև կերպարանափոխութիւնը կը տեղի մօտ ի մօտոյ 3 ամիս... այսինքն աշնան վերջերէ և զարնան սկզբանը: Վերջապէս կուգան ամառվայ տօթերը (зной), երբ ջերմաչափը երբէք չի իջնիլ 25 աստիճանէն, իսկ շատ անգամ կը հասնի 35 և 40 աստիճան: Այսպէս խեղճ Նախիջևանցին, տարին տասներկու ամիս ստիպված է տանը փակված նստելու, երբեմն խորունկ ձիւնի, երբեմն ձախճի և երբեմն տօթ ու տապի պատճառաւ:

Այսպիսի ակամայ նստուկ կեանքը կատարել է արդէն ժողովրդի վրայ իր կործանիչ ազդեցութիւնը: Տղամարդիկ ու երիտասարդը ըստ մեծի մասին վատաւառջ են և թոյլ կազմվածք ունեն. իսկ կնիկներու, աղջիկներու ու երեխաներու վրայ խօսքն անգամ աւելորդ է: Նախիջևանի առաւելին կեանքէն վատ (առողջութեան

գիւտ, կամ իր սեփական հետաքաշութիւն գործ գնելով, կարողանալ յայտնվել և այդպիսով առաջ գնալ, բարձրանալ, մրցել իր համբարի մարդիկների հետ: Ծառաների միմեանց մէջ իրանց գոյութեան համար մրցութեան միակ հնարքը միմեանց փնասելն է, միմեանց բամբասելը, միմեանց նախանձելը, միմեանց վայր գցելը: Ինչ որ մինը գիտէ, ամենքն էլ գիտեն. յայտնվել նոր բանով, միմեանցից գերազանցել որ և է արհեստի մէջ նրանց համար անհնարին է:

Մրցութիւնը հնարաւոր է միմիայն ազատ արհեստների մէջ և այնպիսի արհեստների, կամ պարապմունքների մէջ, որոնք ընդունակ են կատարելագործվելու, առաջադիմելու:

Եւր տեսակ մրցութիւն ազնիւ, ազատ, բարոյական մրցութիւն է, այդ տեսակ մրցութիւն բարձրացնելով անհատին, մի և նոյն ժամանակ գործում է յօգուտ ամբողջ հասարակութեան, յօգուտ ամբողջ մարդկութեան:

Կան ամբողջ ազգեր, որոնք դարերի ընթացքում միշտ ուրիշ ազգերի ծառաներ եղած լինելով, գրեթէ երբէք ազատ չը

մասին է (առածս) կարող է լինել միայն բանը:

Նախիջևանի կլիման հասկանալու համար պիտի երևակայէ մարդ իրան աշնան, ձմեռը և գարնան Սիբիրի թունդառանքու, իսկ ամառը Աֆրիկայի Սահարա անապատի մէջ: Ամառը, որ Նախիջևանում կը տեղի մօտ ի մօտոյ 7 ամիս մարդու աչքը չէ տեսնում, այն մի կանանչ տեղիկի (չէթի) ու ձեւիկի կողմի գետինը ցամքած, կոշտացած ու քարացած, նրա վրայի նիհար արօտը թառամած (պանկուած) ու զօռացած փողոցների ու ճանապարհների փոշին, մէկ մին տեղ. ամենափոքրիկ քամին, ամենաչինչի նարթմունքը ամպի նման կը բարձրացնէ նրան ու մարդ, ձի, անասուն, կառք, կահկարասի, տուն, սենեակ, դռակ, հալաւ ամենը ամենը կը ծածկէ, կը սնցնէ, կը կեղտոտէ: Իսկ եթէ սրա վրայ աւելացնեն քրտիքը, որ ամեն չնչաւոր արարածէ առատօրէն կը հոսի...

Այսպէս է խեղճ Նախիջևանի դրութիւնը: Ո՛ր երթայ խեղճ ժողովուրդը, արտեղ ապաստանի, ուր փախչի, որ քարին ու պատին զարնէ պլուրը:

Արեգակը ծագած չի ծագած տօթն ու տապը կը սկսին այրելու, տոչորելու, տոգորելու, անուր ու անհիւս դարձնելու ամենայն ոք և ամենայն ինչ. փողոցի ու շուկայի կենդանութիւնը կը կլին, դռները կը գոցին և քաղաքը մի առհապա գերեզմանատուն կը դառնայ. և այդ կը տեղի մինչև արեւ մայր մտնելը:

Ով որ կառք ունի (Նախիջևանի մէջ ձիու կառք

լինելով, իրանց սեփականացրել են ծառաների բնաւորութիւնը նորաբոլոր յատկութիւններով:

Եւր տեսակ ազգերից մինը և հայ ազգն է, որ ստացել է իր այդ ողորմելի բնաւորութիւնը իր թշուառ պատմութենից:

Ծառան ուրախանում է երբ ազան բարձրանում է, նշանակութիւն է ստանում, բայց սաստիկ վերջովվում է երբ իր եղբայր ծառան որ և է բանի մէջ առաջ է գնում, յայտնվում է, նշանակութիւն է ստանում: Ծառան պատրաստ է ամենաստոր ծառայութիւններ անել ազալին, բայց միայն աւելի լաւ է համարում, քան թէ մի ուրիշ ծառային ծառայել:

Ծառան երբէք չի ծառայի ծառային:

Եւր է պատճառը որ հայր երբէք չի ծառայի հային, որովհետեւ զգում է թէ դա էլ նոյնպիսի ծառայ է ինչպէս ինքն....

Հայր ամենահաստատարիմ ծառայ կը լինի օ տ ա ռ ի ն, բայց հային երբէք....

Հայի նախանձը դէպի իր հայրենակիցները, բոլորովին նման է ծառայի նախանձին դէպի մի ուրիշ ծառայ: Ի՞նչի նա պէտք է

ունենալ մի չափաւոր գերազանցող պահելու հաւասար է), իսկոյն կերթայ Սուրբ Խաչի պարտէզը, որ քաղաքէն 6 վեռսթա հեռի է, ով որ սեփական կառք չունի կը վարձէ ու կերթայ Ռօստովի պարտէզ (այդտեղ էլ, ինչպէս որ կը լինէր բաւական թանգ կը նստի նախիջևանցուն նիւթապէս և բարոյապէս). իսկ ով որ ոչ սեփական ունի և ոչ վարձել է կարող ստիպված է իր տանը մնալու ու սոգոմական երկնառաք կրակի մէջ այրվելու, տոչորելու:

Ինչպէս կը տեսնէք, հասարակաց պարտէզը Նախիջևանցու համար կենաց և մահու ինդիկ է: Ի հարկէ, ոչ ոք չը կայ, որ բերանով (չէ պարտէզ պէտք չէ) ասէ. բայց կան յատ մարդիկ, որք թէ և պէտք չէ՝ չեն ասում, բայց երբ որ բանը էպոքովելու գայ, նրանք հաղար տեսակ խոչը, խուլթը ու քարէպատեր դնում են մեր առջև: Ահա սորա են մեր հասարակի ամենաոխիւրիմ թշնամիները, թէ և աղա, ճայաւոր, հոգաբարձու և այլն, և այլն, դիմակների տակ: Թէ և առաջին նուազ այդ սուտ աղաներու խօսքէն կերելի, որ նոքա չափազանց նախանձայնք են հասարակաց օգտին, բայց երբ առաւել խոր մտնես նրանց արտերու մէջ, իսկոյն կը տեսնես, որ այնտեղ նախապատիւ տեղն ունի բռնած նրանց դարձելը ՆՍՂ-ը: Ինչ, հայեր, բաւական չէր, որ ձեր ՆՍՂ-ով խեղճ Հայաստանը կործանեցիք, այժմ էլ....

Քաղաքային պարտէզը պիտի լինի կենտրոնական տեղ: Այդ Նախիջևանցու համար միակ և ամենազիւսաւոր պայմանն է: Եթէ պարտէզը ամեն միմեան տեղն է մի վեռսթա հեռի լինի, այն ժամանակ նա իր նշանակութիւնը կը կորցնէ, ամեն

(ՀԱՆՔԻՑ), ՈՐ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԶԷԼՈՐԱՆԻ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ ԿՈՒՐՍԵՐԱ

ԸՆԿ. ՆԻՅՄԱՆ—ՇԽՆԻՆԳ

Դիօրցօժայեան փողոցի վրա ԱՐԴՐՈՒՆՈՒ
ԳԱԼԵՐԻՈՒՄ, «Тифлисскія Объявленія» Լրա-
գրի խմբագրատան զինացը **ԵԻԲՕՐԱ-**
ԿԱՆ ԵՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԽԵ-
ՆՈՒԹՈՒՄ ծախվում են էժան ԳԸ-
նով ապակեա (хрустальный) ճինապակեա
(фарфоровый) և Ֆայեանաեա ապրանքներ
մի գնով: Դինու բաժաններ զիւժինը 90 Կ-
—3 ր., Թէյի բաժաններ զիւժ. 1 ր. 30
Կ.—7 ր., օղիի բաժաններ 80 Կ.—4 ր.,
չայիկներ 3 Կ.—1 ր. Հատը, Թէյի Թա-
սեր 3 ր.—12 զիւժ., լամպաների ցլինկ-
զիններ 6 Կ.—10 Կ. Հատը, սեղանի սերվիչ
12 հօգու համար 36 ր.—140 ր., Թէյ սեր-
վիչ նոյնպէս 12 հօգու համար 9 ր.—15 ր.,
ՄԻՒՄ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ՆՈՑՆՊԷՍ ԷժԱՆ ԵՆ
ԵՄԱԿՈՒՄ:

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԵՆՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ
ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ փնտռում է դասերի համար կամ
վարձով բնակարան և ուտելիք: Հարցնել կլա-
սիկական Գիմնազիայի դործավարին:

ԳՐԻԳՈՐ ՆՆՍԻՐԵՆՍԻ
ՊԼՏԻՆՍԻ ՀԵԳՈՒՍՏՆԵ-
ՐԻ ԽՆՆՈՒԹՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆ
ՆԵՆՆ ՀՐԵՊԵՐԵԿԻ ՎՐԸ
ստացվել են մեծ քանակությամբ ֆրանկի եւ
գրիգորի սիմբոլիկներով ՇՈՐԵՐ, որոնք պահան-
ջարկները թույլ տալիս են զԻՆՏԵՐՆԱԼ
ՎԱՐՏԻԿՆԵՐ, երկխոսյոց Հաղուստներ, ՎԵ-
ՐԱՐԿՈՒՄ ԽԱՆՏԵՐ զարգացել, նոյնպէս ըն-
դունում են ՊԱՏՈՒՆԵՐԻ զինուորական եւ
քաղաքական Հաղուստներ Վաճառ, Յոյս ու-
նեմ, որ ինչպէս պատուիրութեանը նոյնպէս եւ
անոնները ԲԱՆԱԿԱՆ ԿԸ ՄԵՆԱՆ:

1-5

18—75

2 ա. Գրիգորեանցի վաճառութենէն
1. Մարտեանցի — Պատմութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ զինն է . . . 2 ր.
2. Տէր Աբրահամեան — ՕՐԱՅՈՅ. 1879 թ. 12 Կ.
3. Երմիզաճեանց. Գ. անեկոտնէր 50 Կ.
4. Վիպապատու. Ռինէ (Յրանց Հօփման) 40 Կ.

Մամուլի տակեց գուրս եկաւ
ՕՐԼՑՈՅՑ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԻ
1879 թ. Համար.

Գինն է 15 կոպ. հարկերով գնողներին
20% զեղույն կը լինի: Օտտարադալաքաջովը
ճանապարհածախսը վճարումեն հարկը օ-
րինակի համար — 1 ր „
յիսուների համար — „ 60 4

ДѢВУШКА ищетъ мѣсто КОМПА-
НЮНКИ или ГУВЕРНАНТКИ. Адресъ.
Старокатолическая улица, домъ Чико-
вани № 10

Մէկ օրինորի ցանկանում է ընկերակցութեան
կամ ճնւթին վարձովնի պաշտօն ունենալ
Հասցէն, Ստաբոկաաւոյ շէնակայեա փողոց, տուն
Զիւլփանի, № 10

ԿԷՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎ ԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

Վաճառվում են, ի միջի այլոց, հետևեալ գրքերը՝

	Բ.	Կ.	Բ.	Կ.
1. Տիւզէնցեան՝ Տոմարադիտութիւն կազմ 78 թ.	2	25	Ճանապ. ծախ.	2 60
2. Մերենց Թորոս Լևոնի, պատ. վեպ	1	"	—	1 20
3. Խուզարշեան բառգիրք Հայերէնից ռուսերէն երկու Հատոր, կազմած (սակաւութիւն). . .	7	"	—	7 60
4. Յրանց Հոֆման՝ Ռընէ, վեպ	—	40	—	" 50
5. Косовичъ Мет. Олендорфа для изученія французскаго языка 78 г.	3	"	—	3 40
6. Ахвердовъ Арменія въ V вѣкѣ	1	"	—	1 20
7. Т. Акоповъ современное Арм. общ. въ Оттоманской имперіи.	"	40	—	" 50
8. Ստացված են բազմաթիւ Հայերէն գրքեր, թէ՛ ինքնուրոյն և թէ՛ Թարգմանա- կան, Կ. Պոլսոյ և Զիւլուսիոյ տպագրութիւնք:				
9. Շուտով ըր սկսիլի վաճառվելի նման Վարդանանց պատերազմի պատմութեան նոր տպագրութիւնը, ըստ Անձևացեանց օրինակի ձգագրութեանը բարեհաճեց Հակոբ Նորին Սրբանութեան Գաբրիէլ Արքեպիսկոպոս Սյւլալեանը. տպագրված է ամենայն պղնձա- թեանը և ընտիր թղթի վրա: Հասցէն՝				

Въ Центральную книжную торговлю. Въ Тифлисъ.

ОБЪ ИЗДАНИИ ВЪ 1879 ГОДУ

ЛИТЕРАТУРНО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ГАЗЕТЫ

„ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ“
ГОДЪ СЕДЬМОЙ

Въ 1879 году **Тифлиссійскій Вѣстникъ** будетъ издаваться ежедневно, за исключеніемъ дней послѣпраздничныхъ, по прежней программѣ.

Подписка на 1879 годъ открыта и принимается въ конторѣ редакціи на Эриванской площади, № 3.

ПОЛИСНАЯ ЦѢНА:

	НА ГОДЪ.	НА ПОЛГОДА:
Въ Тифлисъ, безъ доставки. . .	10 р.	5 р. 50 к.
» съ доставкой. . .	11 »	6 »
Съ пересылкой по Имперіи. . .	12	6 » 50 »
За границу по почтовому союзу. . .	15	8 »

Иногородные адресуют свои требованія въ Тиф-
лисъ въ редакцію **Тифлискаго Вѣстника**.

«ՄԱՍԿԻ, ԽՄԱԿԻՐԱՏԱՆԸ Հարկաւոր է
մէջ ԼՐԱԳԻՐ ՏԱՐԱՄՈՂ: Պայմանները մասին
կարելի է տեղեկանալ ԱՄՆ ՕՐ առաւօտեան
ժամի 10-ից մինչև 2 ժամը կէսօրից յետոյ՝
ВЪ РЕДАКЦИИ «МШАКЪ», НУ-
ЖЕНЪ РАЗНОШИТЬ.

ՂԱՐՍԻ Ժխական ուսումնարանի համար հարկաւոր են երկու ուսուցիչներ: Պայմանների մասին խօսել ցանկացողները կարող են հասցէն իմանալ «Մշակ») խմբագրատանը:

4-4

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԵԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏ

որ գտնվում էր Գօլժվինսկի պրոսպեկտի վրա Սարաջովի տանը, այժմ գտնվում է նոյն ԳՕ-ԼՕՎԻՆՍԿԻ պրոսպեկտի վրա, ՇիՍեՎի տանը, Իերմանական կողբի և Վէստլիի ֆոտոգրաֆիայի մոտ մի և նոյն սանդուղդով։ Այցելողներին համար բաց է ԱՄԵՆ ՕՐ առաւօտեան 9 ժամից մինչև երեկոյան 5 ժամը։ Հաւաքածուին՝ ՆՈՐ ՆԿԱՐՆԵՐ ԵՆ աւելացրած։

13-25

ОБЪ ИЗДАНИИ

ВЪ 1879 ГОДУ ВЪ БАКУ

ГАЗЕТЫ

БАКИНСКІЯ ИЗВѢСТІЯ
ГОДЪ ЧЕТВЕРТЫЙ

Цена газеты на годъ въ Баку съ доставкой 5 р., на полгода—3 р. на три мѣсяца 1 р. 75 к., въ мѣсяцъ 75 к. Съ пересылкой во всѣ города имперіи на годъ 6 р. на полгода 3 р. 50 к., на три мѣсяца 2 р. на мѣсяцъ 90 к.

Подписка принимается въ Баку въ домѣ Дадашева, на Милотинской улицѣ-близъ гостиницы „Кавказъ“ и въ Бакинскомъ Обществѣ Взаимнаго Кредита.

Иногородные адресуютъ свои требованія исключительно: *Въ Баку, въ редакцію Бакинскихъ Извѣстій,*

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА.

	на годъ	на $\frac{1}{2}$ года	на 3 мѣс.	на мѣс.
Въ Тифл. съ дост.	2	1р.—50к.	1р.	50 коп.
Иногороднымъ	4	2р. 50 к.	1р.—50к.	75 коп.

Подписка исключительно принимается въ конторѣ редакцій
 Архиви, на Дворцовой улицѣ.